

ویژه کارکنان شهرداری ها و دهیاری ها و شوراهای اسلامی و روستا

عقاب طلایی، نماد استان البرز

عقاب طلایی، نماد استان البرز، پرنده ای شکاری و از نادر حیوانات بومی [حیات وحش ایران](#) است. در ایران زیستگاه عقاب طلایی در امتداد دو رشته کوه [البرز](#) و زاگرس و مناطق کوهستانی نواحی شمال غربی است اما در نواحی جنوب شرقی تا مناطق مرتفع استان کرمان و کوه بزمان در استان سیستان و بلوچستان نیز دیده می شود.

عقاب طلایی، جزئی از تنوع زیستی ایران است و تنوع زیستی ارزشمندترین گنجینه بشری محسوب می شود بنابراین محافظت از جانداران، یک وظیفه انسانی به شمار می رود و نابودی آنان، خیانت به امانت الهی است. یازده گونه [عقاب](#) شناسایی و ثبت شده است که عقاب طلایی (*Aquila chrysaetos*) یکی از آنها است.

در حال حاضر بزرگترین دشمن عقاب طلایی انسان است به گونه ای که انسان به کاهش جمعیت آنها دامن زده است؛ جمعیت این پرندگان در کل پراکنش جهانی رو به کاهش و به خصوص در ایران در معرض خطر انقراض قرار گرفته است. متوسط طول عمر این پرندگان حدود ۳۹ سال تخمین زده شده است اما در طبیعت به خاطر آلودگی محیط زیست و شکار انسان به ۱۱ سال رسیده است. برای حفاظت از این گونه ارزشمند نیاز است تا از زیستگاه‌های آن محافظت کنیم و جلوی خرید و فروش و قاچاق عقاب طلایی را بگیریم.

این گونه عقاب در فهرست پرندگان در معرض خطر انقراض ایران قرار دارد و باید تمهیدات لازم در مورد حفظ این گونه با ارزش صورت بگیرد. به خصوص که این پرنده از نادرترین پرندگان و حیوانات بومی ایران است.

از بزرگترین تهدیدات کاهش جمعیت عقاب طلایی ایران، برداشتن و دزدیدن جوجه‌ها از آشیانه و شکار عقاب‌های جوان به خاطر ناتوانی در پرواز و فروش آنها است. متأسفانه عقاب طلایی قیمت چند میلیونی در بازار قاچاق دارد اما هیچ قیمتی نمی‌تواند جایگزین شکوه پرواز این پرنده بومی شکاری ایران شود.

سازمان حفاظت محیط زیست

سازمان شیلات و دامپروری و ماهیاری کشور

شنبه‌های آموزشی

از آنجا که قوش‌بازی در ایران ممنوع است، خرید این پرندگان و ناتوانی در نگهداری آنها منجر به آسیب دیدن این پرندگان و مرگ آنها نیز می‌شود. تخریب زیستگاه‌های این پرنده قدرتمند آسمان ایران، از عوامل دیگر در کاهش جمعیت عقاب‌های طلایی ایران است.

از طرفی حیواناتی چون پلنگ، خرس قهوه‌ای و عقاب دم سفید، توانایی کشتن این عقاب را دارند و عقاب‌های طلایی جوان بیشتر توسط این حیوانات شکار می‌شوند اما بیشتر مرگ و میرهای عقاب‌های طلایی به خاطر حملات رقابتی بین آنها برای قلمرو صورت می‌گیرد. زاغ نیز از پرندگانی است که به تخم این پرندگان حمله می‌کند و آنها را می‌شکند.

مشخصات ظاهری

از نظر بزرگی طول بال‌ها، عقاب طلایی پنجمین گونه‌ی بزرگ در بین گونه‌های عقاب زنده در دنیا است. عقاب طلایی در زبان ترکی قارا قوش، در کردی پهرکوور و در لهجه‌ی لری با نام آلو گفته می‌شود. جنس نر و ماده این گونه شبیه به هم و ماده کمی بزرگتر از نر است. این گونه از عقاب در قسمت سرش، پشت گردن و پوش‌پره‌های ثانوی بال‌هایش دارای رنگ طلایی است.

در عقاب‌های جوان پره‌های سفید در قاعده دم و پره‌های اولیه مشاهده می‌شود. هر چه سن این عقاب بیشتر می‌شود، رنگ سفید پرها محو می‌شود و به تیرگی گرایش پیدا می‌کند. در پرندگان جوان حدود دو سوم طول دم آنها سفید رنگ است. منقار این گونه حدود پنج سانتی‌متر است. پاهای تنومند این عقاب پوشیده از پرها است، اما بخش پایین پاها بدون پر و زرد رنگ است. طول بدن این پرندگان ۷۵ تا ۸۸ سانتی‌متر است. طول بال‌های آنها در هنگام گستردگی ۲۰۴ تا ۲۲۰ سانتی‌متر است.

زیستگاه و پراکنش جهانی

عقاب‌های طلایی ایران از نوع زیر گونه اوراسیایی هستند که از قزاقستان، مغولستان، ایران، قفقاز، چین و از امتداد هیمالیا و شمال پاکستان تا بوتان پراکنش دارند. در شمال شرقی میانمار و بندرت پراکنش آنها تا شمال هند ادامه دارد. عقاب‌های طلایی در

قزاقستان، مغولستان و سایر کشورها برای شکار روباه و گرگ آموزش می‌بینند. در ایران باستان نیز قوش‌بازی و پرندگان شکاری نیز برای شکار پرورش داده می‌شد اما این سنت در ایران از بین رفته است.

آنها برای شکار، مناطق باز یا نیمه باز را ترجیح می‌دهند. پوشش گیاهی بومی برای آنها جذابیت خاصی دارد. آنها از مناطق توسعه‌یافته و از هر نوع مکان‌های شهری تا کشاورزی و همچنین مناطق انبوه جنگلی پرهیز می‌کنند مگر آنکه زیستگاه‌های طبیعی آنها تخریب یا تصرف شده باشد.

تغذیه و عادات غذایی

این پرنده در طول روز مسافت زیادی را در جستجوی طعمه و شکار طی می‌کند؛ گاهی نیز ساعت‌ها روی صخره یا درختی بلند می‌نشیند و منطقه را برای شکار ارزیابی می‌کند. شکار و طعمه این پرنده بیشتر از پستانداران کوچک تا بزرگ (موش، قوچ و میش جوان و مریض، بزهای کوهی، توله‌ها و گرگ جوان، شغال، خرگوش، آهو جوان، گربه وحشی، روباه، سنجاب، موش خرما)، انواع پرندگان (کبک، جغد، زاغ، کبوتر، غاز، درنا، بوقلمون‌های وحشی) و گاهی خزندگان (مار و لاک پشت) و ماهی‌ها است. در صورت عدم طعمه و یا کمیاب شدن شکار در قلمروش از مردار و لاشه‌ی پرندگان نیز تغذیه می‌کند. پرنده ماده این گونه از نظر شکار قوی‌تر از نرها است. رهایی از چنگال تیز و برنده این عقاب قوی و نیرومند اغلب غیر ممکن است. چنگال تیز و برنده عقاب طلایی در پوست طعمه فرو می‌رود و حرکت و فرار را برای آن غیرممکن می‌سازد. این عقاب توانایی حمل و بلند کردن طعمه‌های تا وزن هشت

سازمان حفاظت محیط زیست

سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور

شنبه‌های آموزشی

کیلوگرم را دارد درحالی که میانگین وزن عقاب طلایی چهار الی هفت کیلو است. قدرت بینایی این عقاب فوق‌العاده تیز بینانه است، به طوری که می‌تواند ماهی را زیر آب ببیند و شکار کند.

عادات و رفتار

عقاب‌های طلایی معمولاً زندگی منفردی دارند اما برای تولید مثل جفت می‌شوند و تک همسر و نسبت به همسرانشان وفادار هستند. این پرندگان روزگرد هستند و پروازی قدرتمند دارند. به خاطر داشتن بال‌های بزرگ، نیازی به بال زدن‌های مکرر نیست. متوسط سرعت پرواز آنها بیش از نود کیلومتر است اما در هنگام شیرجه زدن برای شکار طعمه، سرعت آن به بیش از ۲۰۰ کیلومتر بر ساعت نیز می‌رسد. عقاب‌های طلایی نسبت به قلمرو خودشان بسیار حساس هستند و برای حفظ آن با هم نزاع می‌کنند و درگیر می‌شوند. قلمرو آنها ممکن است بیش از ۲۰۰ کیلومتر نیز باشد.

ssafta.imo.org.ir